

SVĚTLO-KONVERTUJÍCÍ KOMPOZITNÍ FOSFOR S VYSOKÝM CRI

Vojtěch Miller¹ <vojtech.miller@tul.cz>, Jan Kubát²

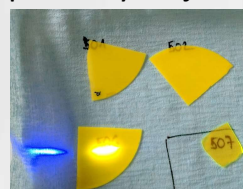
¹Technická Univerzita v Liberci, Fakulta Mechatroniky, Aplikované vědy v inženýrství; ²Crytur spol. s r.o., Turnov

ABSTRAKT

Cílem této práce je vyvinout bílý LED zdroj světla s vysokým indexem podání barev CRI. V projektu bylo využito kompozitního fosforu složeného z monokrystalického YAG:Ce³⁺, nitridového červeného fosforu CaAlSiN₃:Eu²⁺ a modré LED s maximem emise na 450 nm. Součástí projektu je příprava vrstev s práškovým nitridovým fosforem, výběr monokrystalu se správnými vlastnostmi a optimalizace obou komponent na základě průběžně získaných dat.

ÚVOD

V posledních letech je vidět na trhu s osvětlením obrovský nárůst sortimentu LED a jejich neustálý vývoj. Tato práce se zabývá vývojem kompozitního světlo-konvertujícího fosforu, který umožní výrobu bílých LED chipů (WLED) s vysokou věrností podání barev (CRI > 80). Kombinace monokrystalického fosforu s práškovým je zajímavou alternativou k

YAG:Ce s nitridovou vrstvou excitovaný 450 nm laserem

čistě práškovým nebo keramickým řešením, které se v posledních letech začínají objevovat na trhu.

VÝSLEDKY CRI

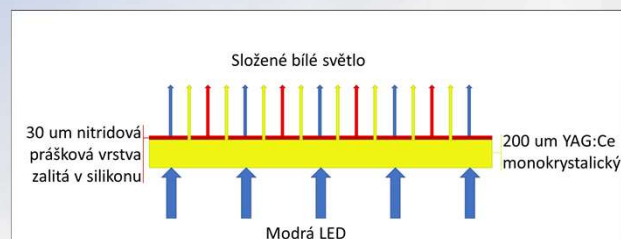
Hodnoty CRI kompozitních waferů jsou lepší než u LED složených pouze z YAG:Ce. Tento fakt je dán primárně tím, že je doplněna chybějící červená složka spektra. V grafech níže je porovnán index CQS Rf (index, průměrovaný z 99 různých barev oproti indexu CRI Ra průměrovaným pouze z 8 barev), který ukazuje rozdíl mezi LED osvětlením, skládajícího se pouze z YAG:Ce, a kompozitního fosforu, kde je přítomen i červený fosfor. Ideální osvětlení (černé těleso) by mělo všechny barvy na hodnotě 100.

Vzorek	u'	v'	CCT	CRI Ra	CRI R9
402	0,2526	0,4437	4055	87,5	80,4
403	0,2524	0,4559	3736	87,7	64,4
404	0,2551	0,4683	3382	86,4	48,1
405	0,2556	0,4391	4003	86,2	83,8
406	0,2521	0,4381	4296	87,0	83,7
407	0,2542	0,4626	3574	86,5	55,1
408	0,2529	0,4550	3730	87,6	65,1
409	0,2538	0,4616	3554	87,1	56,4
410	0,2548	0,4555	3651	87,2	63,5
411	0,2531	0,4677	3476	86,6	48,1
412	0,2547	0,4555	3629	87,1	63,0
502	0,2230	0,4322	7349	84,6	83,7
503	0,2227	0,4261	8133	83,5	85,3
504	0,2232	0,4324	7287	84,7	84,8
510	0,2222	0,4446	6275	85,5	67,6
511	0,2219	0,4367	6969	85,2	80,4

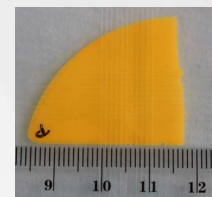
Příklad typických hodnot z 4. a 5. sady vzorků

METODIKA

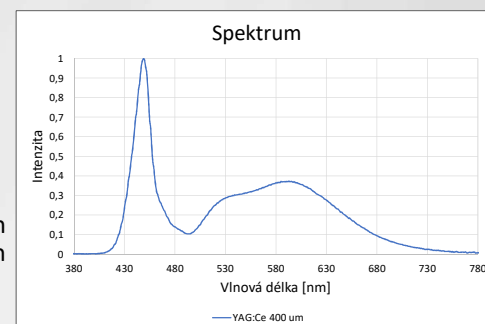
Aby bylo vyzařované světlo klasifikováno jako bílé, je nutné, aby jeho souřadnice v barevném prostoru CIE (Commission internationale de l'éclairage) byly dostatečně blízko Planckově křivce černého tělesa. Bílé světlo se v běžné praxi dělí na studenou nebo teplou bílou barvu.

Uspořádání kompozitního světlo-konvertujícího fosforu

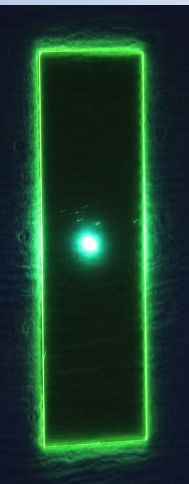
100 ks 1x1 mm vzorků připravených pro aplikaci

Typické emisní spektrum YAG:Ce buzeného 450 nm světlem

Cílem této práce je dosáhnout bílé barvy o teplotě 5000 K. Měření proběhlo na set-upu skládajícím se z integrační koule ISP80, CCD spektrometru AvaSpec-2048L a LED diody Cree s maximem emise na 450 nm. Vyhodnocovanými parametry byly barevné souřadnice, CRI Ra (celkový index podání barev) a CRI R9 (červená složka indexu podání barev).

VÝSLEDKY CIE

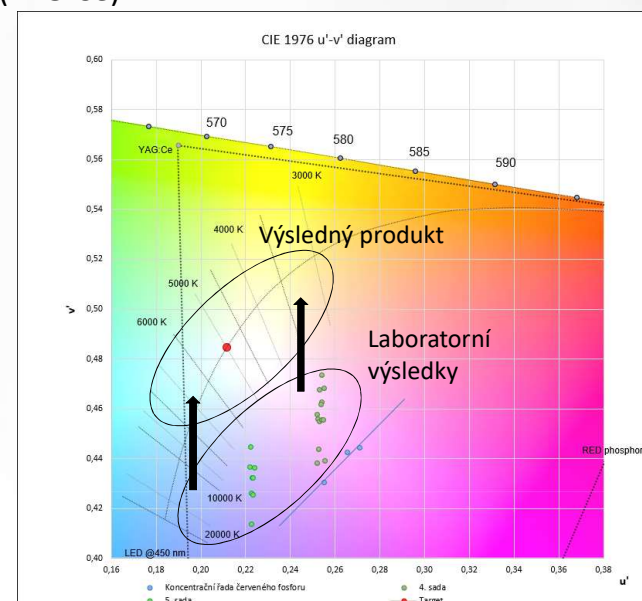

Dosud bylo provedeno celkem 5 testovacích sad, které byly vyhodnoceny vzhledem ke stanovenému cíli 5000 K. Celkem bylo porovnáno 200ks vzorků s proměnnými parametry tloušťky, absorpčního koeficientu, úpravy povrchu, koncentrace nitridové vrstvy zalité v silikonu. Vynesená modrá křivka znázorňuje kalibraci nitridové vrstvy. Dále je v grafu vidět čtvrtá a pátá sada (zelené body). U těchto sad byla použita konstantní koncentrace vrstev červeného nitridu, ale měnila se tloušťka monokrystalu (YAG:Ce).

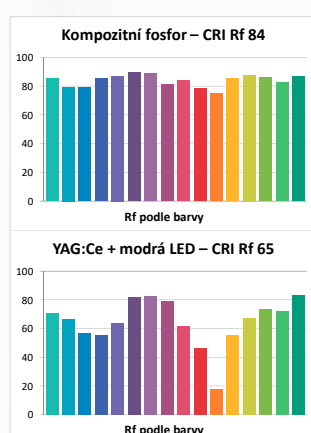
Na změně tloušťky je závislá souřadnice v'. Z naměřených dat je vidět postupný posun blíže k požadovanému cíli.

Fotografie šíření světla v monokrystalickém luminoforu

V samotné aplikaci se předpokládá systematický posun směrem nahoru v souřadnici v'. Tento posun je způsoben tím, že při proměřování na integrační kouli dochází k vyvazování žlutého/zeleného světla do stran waferu. Toto světlo je odvedeno od vstupu do integrační koule a ve výsledném spektru chybí, kdežto v aplikaci je toto světlo vyváženo všechno a žádné neuniká.

Graf CIE 1976 včetně Planckovy křivky, 4. a 5. sady vzorků a orientační barevné škály

Porovnání barevného podání

ZÁVĚR

Výsledné vzorky kompozitních světlo-konvertujících fosforů dosahují hodnot CRI Ra v rozmezí od 82–88, což splňuje zadání projektu. K dalšímu zlepšení je možné využít monokrystalický substrát LuAG:Ce³⁺ s maximem emise na 510 nm.